

BICIE DZIECI

Postawy i doświadczenia dorosłych Polaków.
Raport z badań

dr Monika Sajkowska
Fundacja Dzieci Niczyje

Realizacja badań – Millward Brown SMG/KRC

Warszawa 2009

BICIE DZIECI. Postawy i doświadczenia dorosłych Polaków. Raport z badań

WSTĘP

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej i Fundacja Dzieci Niczyje w czerwcu 2009 r. zainauguowały drugi etap ogólnopolskiej kampanii „Dzieciństwo bez przemocy”. Patronem kampanii jest Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która była inicjatorem pierwszego etapu kampanii w 2001 r. Partnerem kampanii jest Pogotowie dla Ofiar Przemocy „Niebieska Linia”. Głównym celem drugiego etapu kampanii jest przeciwdziałanie stosowaniu kar fizycznych wobec dzieci - uświadomienie rodzicom negatywnych konsekwencji bicia dzieci oraz pokazanie metod wychowawczych alternatywnych do kar fizycznych. Kampanię poprzedziło przygotowanie diagnozy stanu problemu stosowania kar fizycznych w polskich rodzinach dzieci. Elementem tej diagnozy są prezentowane poniżej badania postaw i doświadczeń dorosłych Polaków przeprowadzone w końcu 2008 r. przez Instytut MillwardBrown SMG/KRC dla Fundacji Dzieci Niczyje.

Fundacja Dzieci Niczyje serdecznie dziękuje Instytutowi MillwardBrown SMG/KRC za przeprowadzenie badania pro bono.

Niniejszy raport przedstawia wyniki badania zrealizowanego za pomocą sondażu Capibus. Sondaż Capibus przeprowadza się za pomocą bezpośrednich wywiadów ankietarskich prowadzonych w domach respondentów, w oparciu o standardowy komputerowy kwestionariusz, z zastosowaniem metody CAPI (Computer Assisted Personal Interview).

Badanie przeprowadzono na ogólnopolskiej, losowo-kwotowej, imiennej próbie osób, reprezentatywnej dla dorosłej (15-75 lat) populacji Polaków (~30 160 tys. osób). Wielkość próby N = 1002.

Koncepcję badań i narzędzie badawcze opracowała dr Monika Sajkowska korzystając z konsultacji i pomocy zespołu Fundacji Dzieci Niczyje.

Przedmiotem badań były:

- postawy polskiego społeczeństwa wobec różnych form karania fizycznego dzieci, w szczególności: ocena skali i dynamiki zjawiska, przyzwolenie na stosowanie kar fizycznych wobec dzieci, podejmowanie interwencji w przypadkach bicia dziecka, stosunek do rodziców stosujących kary fizyczne;
- doświadczenia badanych z okresu dzieciństwa dotyczące kar fizycznych;
- doświadczenia badanych związane ze stosowaniem różnych form fizycznego karania

Postawy wobec problemu bicia dzieci

własnych dzieci.

Charakterystyka problemu stosowania kar fizycznych wobec dzieci w naszym kraju wymaga poznania **doświadczeń** Polaków związanych z biciem w dzieciństwie oraz stosowaniem kar fizycznych wobec własnych dzieci. Kolejną część tego raportu poświęcona jest prezentacji deklaracji badanych opisujących te doświadczenia. Równie ważna jest diagnoza **postaw społecznych** wobec kar fizycznych. Od tego, jak oceniamy powszechność bicia dzieci przez rodziców i zagrożenia stąd wynikające, zależy bowiem to, czy będziemy skłonni uznać, że stosowanie kar fizycznych wobec dzieci jest znaczącym problemem. Społeczne przyzwolenie lub potępienie bicia dzieci warunkuje gotowość do zaakcepto-

BICIE DZIECI. Postawy i doświadczenia dorosłych Polaków. Raport z badań

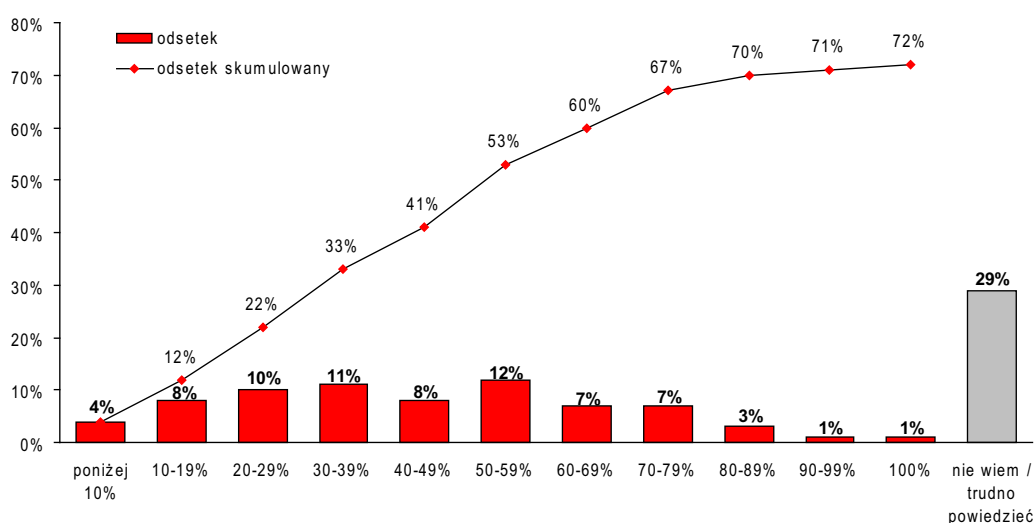
Ocena powszechności bicia dzieci w Polsce

wania rozwiązań prawnych dotyczących stosowania kar fizycznych wobec dzieci.

Podstawą do zdiagnozowania oceny skali problemu bicia dzieci w naszym kraju były opinie badanych na temat tego, jaka część dzieci doświadcza w swoich rodzinach kar fizycznych.

Wykres 1. Odsetek dzieci doświadczających w swoich rodzinach kar fizycznych (bicia „za karę”)

Przyjmując za 100% liczbę wszystkich dzieci w naszym kraju, proszę mniej więcej określić,

jaki procent z nich doświadcza w swoich rodzinach kar fizycznych (bicia „za karę”):

Respondenci różnili się w ocenie tego, jaki odsetek dzieci doświadcza kar fizycznych. Blisko jedna trzecia badanych nie miała opinii w tej sprawie. 41% badanych uznało, iż bicia w rodzinie doświadcza mniej niż połowa dzieci. 31% dorosłych Polaków sądzi, iż kary fizyczne są doświadczeniem więcej niż połowy dzieci.

W istotnym statystycznie stopniu na ocenę powszechności stosowania kar fizycznych wobec dzieci wpływa płeć i wiek badanych. Kobiety, oceniając skalę problemu, wskazują większe niż mężczyźni odsetki dzieci bitych w rodzinie. Młodszy respondenci uznają bicie dzieci za częstsze niż starsi.

BICIE DZIECI. Postawy i doświadczenia dorosłych Polaków. Raport z badań

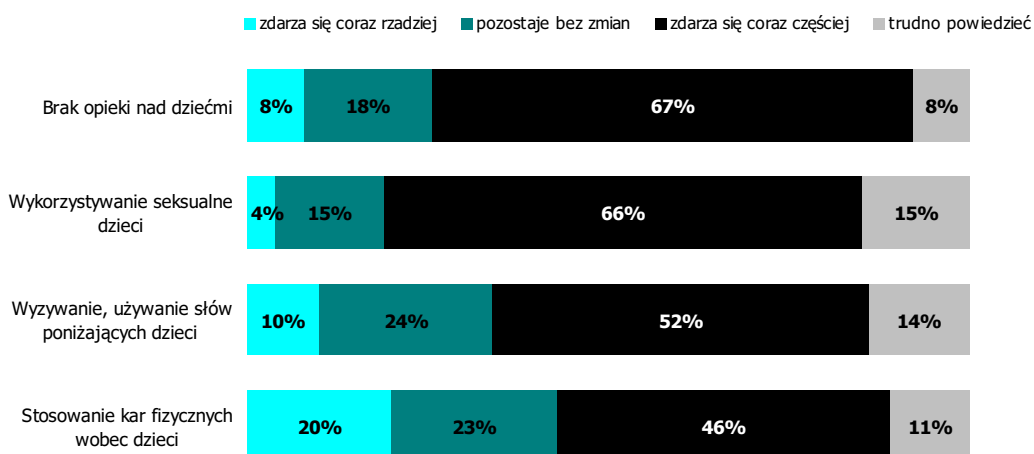
Ocena dynamiki różnych form krzywdzenia dzieci w ciągu ostatnich 10 lat

Odrębnym zagadnieniem jest ocena dynamiki stosowania kar fizycznych wobec dzieci w Polsce. Czy, zdaniem badanych, skala takich zachowań wobec dzieci ulega zmianie w ciągu ostatnich 10 lat?

Ocena zmian nasilenia krzywdzących zachowań dorosłych wobec dzieci sprawiła trudność znacznej części badanych. Szczególnie trudno było im oszacować zmiany dotyczące powszechności wykorzystywania seksualnego dzieci (15% odpowiedzi – trudno powiedzieć), poniżającego wyzywania dzieci (14% – trudno powiedzieć) oraz stosowania kar fizycznych wobec dzieci (11% – trudno powiedzieć).

Wykres 2. Zmiany w nasileniu negatywnych zachowań rodziców wobec dzieci

Jak ocenia Pan(i) zmiany zachodzące w ostatnich 10 latach w nasileniu wymienionych niżej zachowań rodziców wobec dzieci?

Jak pokazuje Wykres 2, większość badanych uznaje, iż w ostatniej dekadzie rośnie skala problemu pozostawiania dzieci bez opieki oraz wykorzystywania seksualnego dzieci. Te zjawiska często prezentują media, rośnie społeczna świadomość ich występowania i społecznej szkodliwości.

Natomiast opinia na temat stosowania kar fizycznych wobec dzieci jest bardziej spolaryzowana. Wprawdzie aż 46% badanych sądzi, że skala bicia dzieci w rodzinach rośnie, ale jednocześnie 20% uznaje, że maleje. Relatywny wzrost pozycji dziecka w rodzinie, adresowana do rodziców przez media i profesjonalistów edukacja dotycząca pozytywnego rodzicielstwa – to znane badanym zjawiska i procesy. Wydaje się że uaktywnienie takiej właśnie wiedzy kształtowało opinie części badanych na temat zmian nasilenia stosowania kar fizycznych wobec dzieci. Oceniając to zachowanie dorosłych wobec dzieci, znacząca część badanych dostrzegła tendencję malejącą.

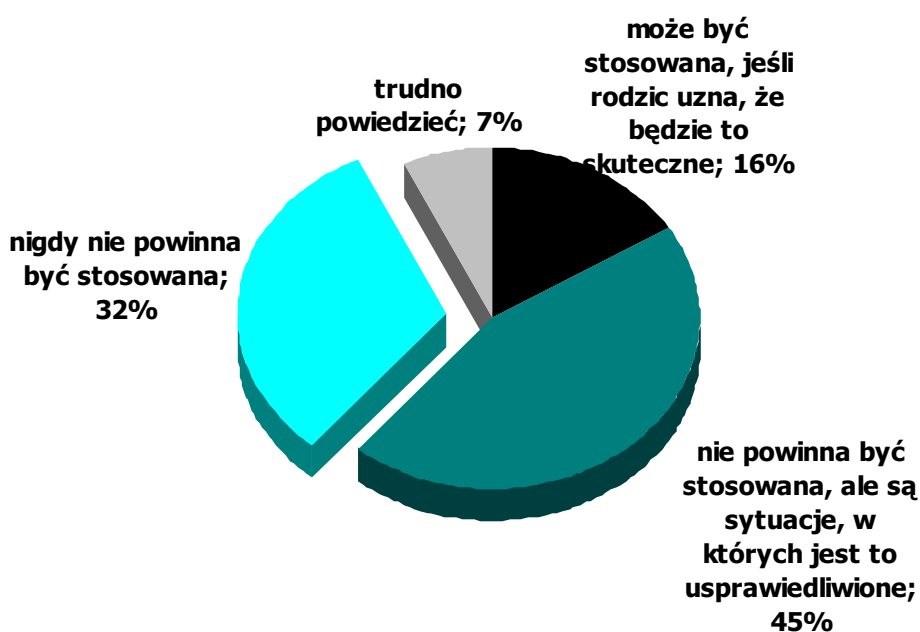
BICIE DZIECI. Postawy i doświadczenia dorosłych Polaków. Raport z badań

Co wolno rodzicom? Potępienie versus akceptacja stosowania kar fizycznych wobec dzieci

Opinie dorosłych Polaków na temat dopuszczalności **stosowania przez rodziców kar fizycznych** w wychowaniu dzieci są spolaryzowane. 16% badanych uważa, że kary takie są dopuszczalne, a decyzję o ich stosowaniu pozostawia rodzicom. 45% twierdzi, iż generalnie, nie powinno się bić dzieci, ale pewne sytuacje usprawiedliwiają takie zachowanie rodziców. Jedna trzecia Polaków (32%) to zdecydowani przeciwnicy bicia dzieci.

Wykres 3. Zbicie dziecka „za karę” przez rodzica jako metoda wychowawcza

Czy Pana(i) zdaniem zabicie dziecka „za karę” przez rodzica jest metodą wychowawczą, która:

Zwolennikami kar fizycznych w repertuarze oddziaływań wychowawczych rodziców są znacząco częściej mężczyźni niż kobiety. Przyzwolenie na bicie dzieci rośnie wraz z wiekiem respondentów. Opinie badanych na ten temat różnicuje również poziom wykształcenia – im wyższy, tym mniejsza zgoda na karanie dzieci biciem.

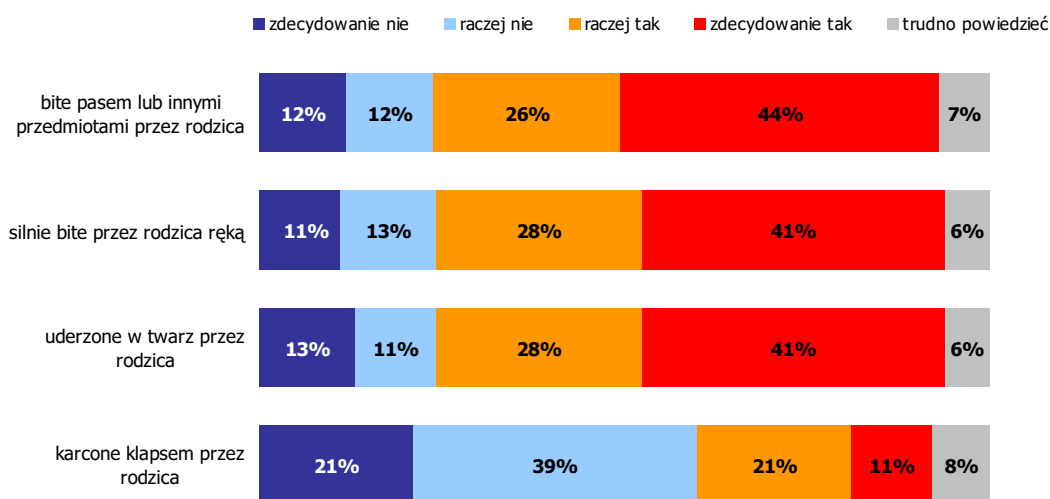
BICIE DZIECI. Postawy i doświadczenia dorosłych Polaków. Raport z badań

Czy i kiedy interweniować?

Przedstawione wyżej wyniki badań pokazują, że stosowanie kar fizycznych wobec dzieci budzi kontrowersje. Czy jednak brak akceptacji dla bicia dzieci bądź przekroczenie przez rodzica warunków określających dopuszczalność zastosowania kary fizycznej skutkują udzieleniem prawa osobom spoza rodziny do kontrolowania postępowania rodziców wobec własnych dzieci? Stawiając takie pytanie, szukaliśmy społecznej oceny granic władzy rodzicielskiej. Czy cierpienie dziecka w wyniku działań rodziców daje nam moralne prawo do ingerencji w ich postępowanie i tym samym ograniczenia ich władzy nad dzieckiem?

Wykres 4. Kontrola postępowania rodziców wobec własnych dzieci

Różne są opinie na temat tego, czy postępowanie rodziców wobec własnych dzieci powinno podlegać kontroli. Czy Pana(i) zdaniem osoba spoza rodziny może (ma moralne prawo) interweniować, gdy widzi lub wie, że dziecko jest:

Odpowiedź na tak postawione pytanie zależy od rodzaju kary fizycznej stosowanej przez rodzica wobec dziecka. Jak pokazuje Wykres 4, blisko 70% badanych wyraża przyzwolenie na ingerencję w sprawy rodzinne, gdy stosowane kary fizyczne są surowe i drastyczne. Bicie pasem, silne bicie ręką lub uderzenie w twarz w podobnym stopniu nie są społecznie akceptowane – 90% badanych uznaje, że potrzebna jest w takich sytuacjach interwencja osób trzecich.

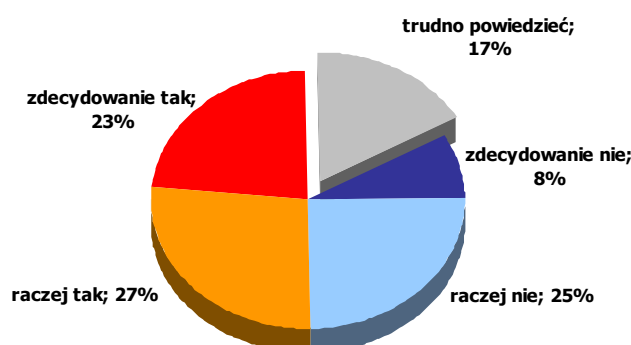
Znacząco inne są natomiast postawy wobec karcenia dzieci kłapsem. W takiej sytuacji 60% badanych przyznaje rodzicom prawo do dyscyplinowania dzieci i nie dopuszcza interwencji w ich zachowania.

BICIE DZIECI. Postawy i doświadczenia dorosłych Polaków. Raport z badań

Nieco inny obraz przyzwolenia na ingerowanie w postępowanie rodziców wobec dzieci wynika z analizy stosunku badanych do postulatu **prawnego zakazu stosowania kar fizycznych**. Połowa badanych jest zdania, iż stosowanie wszelkich kar fizycznych przez rodziców powinno być prawnie zakazane (23% odpowiedzi *zdecydowanie tak*, 27% *raczej tak*).

Wykres 5. *Opinia na temat prawnego zakazu stosowania kar fizycznych przez rodziców*

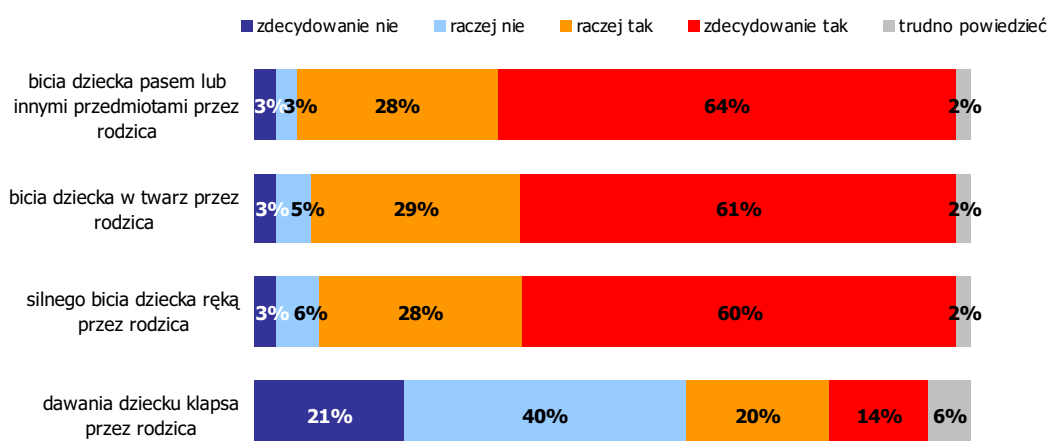
Czy Pana(i) zdaniem stosowanie kar fizycznych przez rodziców powinno być prawnie zakazane?

Prawny zakaz kar fizycznych postulują częściej kobiety niż mężczyźni, ludzie młodzi (zdecydowanie popiera zakaz 30% osób poniżej 39 rż., a jedynie 8% powyżej 60 rż.) i osoby z wykształceniem średnim bądź wyższym niż średnie.

Wykres 5. *Zachowania, które powinien obejmować prawny zakaz bicia dzieci*

Q6. Jakich zachowań rodzica wobec dzieci powinien Pana(i) zdaniem dotyczyć prawny zakaz bicia dzieci?

Podstawa – respondenci, którzy uważają, że stosowanie kar fizycznych przez rodziców powinno być prawnie zakazane N=499

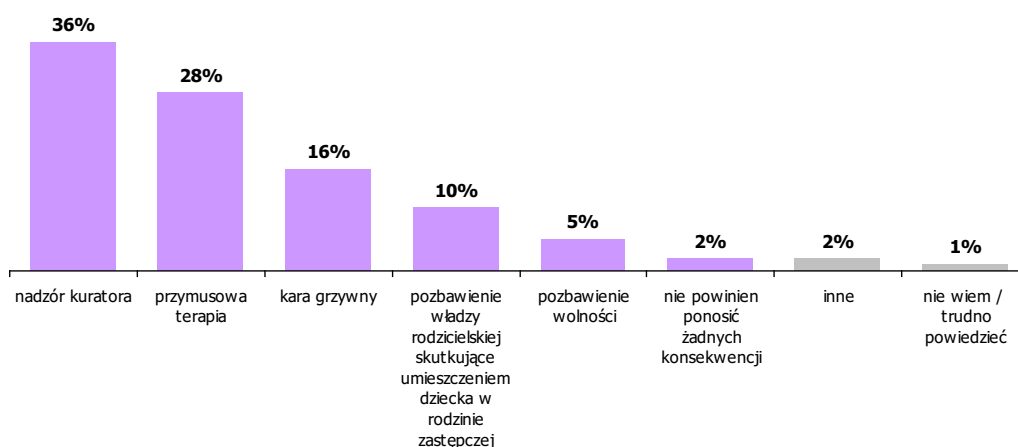
BICIE DZIECI. Postawy i doświadczenia dorosłych Polaków. Raport z badań

Zdecydowana większość (ok. 90%) zwolenników prawnego zakazu bicia dzieci postuluje objęcie nim surowych kar fizycznych, takich jak bicie przedmiotami, silne bicie ręką lub uderzenie w twarz. Jedynie jedna trzecia badanych (34%) byłoby skłonna zakazać również stasowanie klapsów.

Badani byli pytani o postulowaną **reakcję wobec rodziców stosujących kary fizyczne wobec swojego dziecka**. Zdecydowana większość badanych opowiedziała się za sankcjami wobec rodziców bijących dzieci. Jedynie 2% tych badanych, którzy popierają prawny zakaz bicia dzieci uważa, iż nie powinien on zakładać ukarania rodziców nie przestrzegających tej reguły prawnej. Większość badanych postuluje środki wychowawczo-kontrolne (nadzór kuratora – 36%, terapia – 28%). Jedynie (aż?) 5% zamknęło by w więzieniu stosujących kary fizyczne rodziców. 10% postuluje zabranie im dzieci do rodziny zastępczej.

Wykres 6. *Konsekwencje, które ponieść powinien rodzic, który bije swoje dziecko*

Jakie konsekwencje powinien ponieść rodzic, który bije swoje dziecko?

Podstawa – respondenci, którzy uważają, że stosowanie kar fizycznych przez rodziców powinno być prawnie zakazane N=499

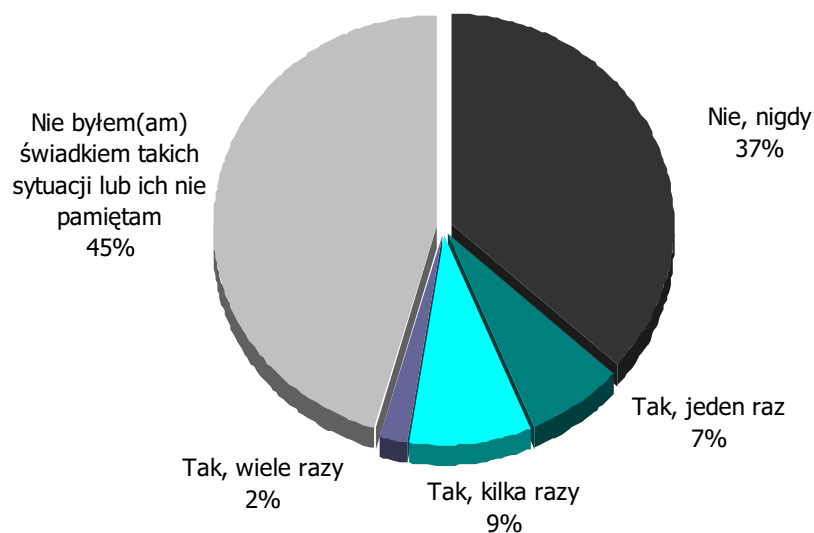
45% badanych deklaruje, iż nie byli nigdy świadkami sytuacji bicia dziecka przez rodzica. Tym samym nie podejmowali nigdy decyzji, jak zareagować w takiej sytuacji. Większość pozostałych badanych (67%) w sytuacji podejrzeń lub pewności, że dziecko jest bite nie podjęło żadnych działań. W połowie przypadków spowodowane było to brakiem pewności, że ich podejrzenia są słuszne. 15% badanych obawiało się reakcji rodziców, tyle samo nie chciało się mieszać w nie swoje sprawy. 13% badanych deklaruje, iż akceptowali sytuację, której byli świadkami, ponieważ uznają prawo rodzica do fizycznego karania dziecka.

BICIE DZIECI. Postawy i doświadczenia dorosłych Polaków. Raport z badań

Wykres 7. Podjęcie działań w sytuacji bycia świadkiem lub przypuszczenia, że dziecko jest bite

Czy zdarzyło się Panu(i) podjąć jakieś działania, gdy widział(a) Pan(i) lub podejrzewał(a), że jakieś dziecko jest bite?

Wykres 8. Przyczyna braku działań w sytuacji bycia świadkiem lub przypuszczenia, że dziecko jest bite

Jaka była przyczyna braku interwencji z Pana(i) strony?

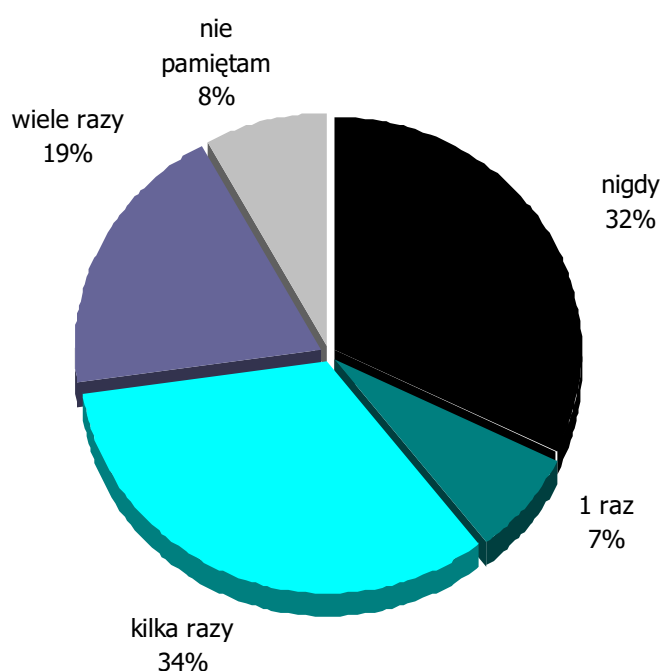
BICIE DZIECI. Postawy i doświadczenia dorosłych Polaków. Raport z badań

Doświadczenia krzywdzenia w dzieciństwie

By oszacować powszechność doświadczania kar fizycznych, skierowałyśmy do badanych osób pytanie o to, czy zdarzało się, że dostawały „w skórę” od któregoś z rodziców (lub członków rodziny, opiekunów) w dzieciństwie lub młodości.

Wykres 9. Kary fizyczne doświadczane osobiście w przeszłości

Czy zdarzyło się, że w dzieciństwie lub młodości dostawał(a) Pan(i) „w skórę” od któregoś z rodziców (lub członków rodziny, opiekunów)?

60% badanych pamięta, że chociaż raz dostali lanie w dzieciństwie. Co piątemu z nich (19%) zdarzyło się to wiele razy.

Doświadczenia takie częściej deklarowali starsi respondenci oraz ci, w których rodzinach nadużywano alkoholu.

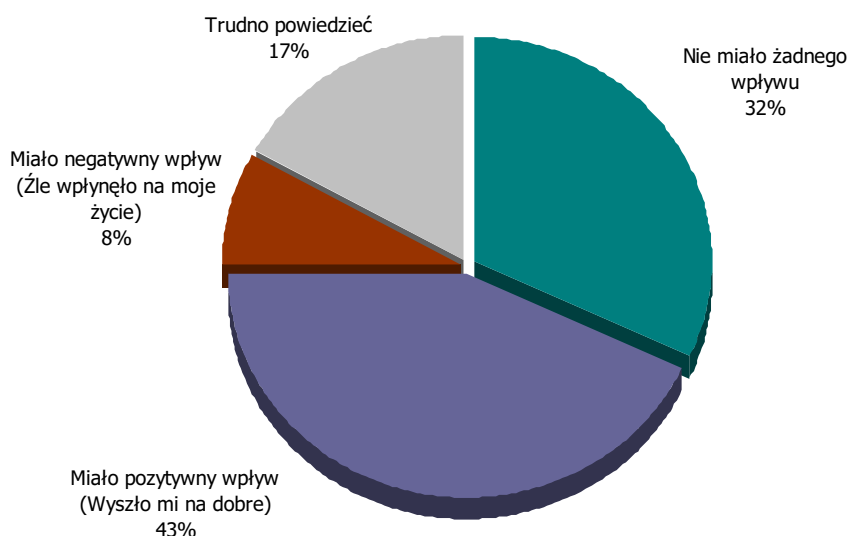
Jeśli chcielibyśmy poszukiwać sojuszników w walce z karami fizycznymi wśród odbiorców tych kar, to - jak wskazują wyniki naszych badań - nie znaleźlibyśmy wśród nich masowego poparcia. W grupie osób, które doświadczyły w młodości kar fizycznych, tylko 8% oceniło, że kary te negatywnie wpłynęły na ich dalsze życie, 32% osób oceniło, że nie miały żadnego wpływu, a 43%, że miały wpływ pozytywny - „wyszło im na dobre”. Nie potrafiło dokonać jednoznacznej oceny 17% osób.

BICIE DZIECI. Postawy i doświadczenia dorosłych Polaków. Raport z badań

Wykres 10. Wpływ fizycznego karania na dalsze życie respondenta

Czy sądzi Pan(i), że karanie fizyczne w dzieciństwie miało wpływ na Pana(i) dalsze życie?

Podstawa - osoby, które minimum raz dostały w dzieciństwie „w skórę”

Kary stosowane przez badanych wobec własnych dzieci

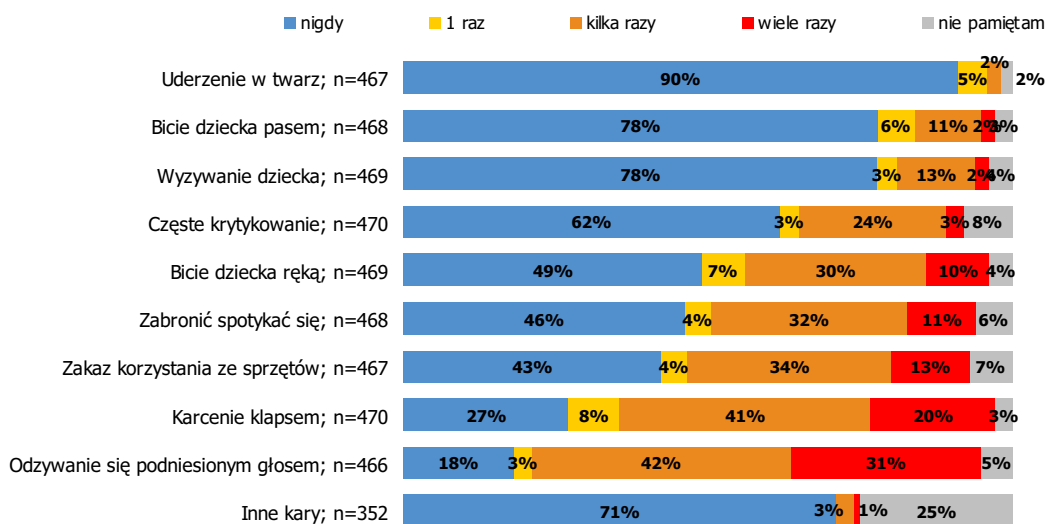
Pytania o kary stosowane przez respondentów wobec własnych dzieci dotyczyły również kar fizycznych stosowanych przez nich w wychowaniu dzieci – od karcenia kłapsem do bicia, którego konsekwencją były urazy fizyczne.

27% respondentów nigdy nie uderzyło swojego dziecka. Karą, którą badani najczęściej stosowali w wychowaniu swoich dzieci, było karcenie kłapsem – 69% rodziców dyscyplinowało dzieci w ten sposób. Użycie pasa w wymierzaniu kary fizycznej to doświadczenie 19% badanych. 7% z nich uderzyło swoje dziecko w twarz.

BICIE DZIECI. Postawy i doświadczenia dorosłych Polaków. Raport z badań

Wykres 11. Kary stosowane kiedykolwiek wobec własnego dziecka

Czy w wychowaniu swojego/ich dziecka/ci zdarzyło się Panu(i) stosować takie kary jak:

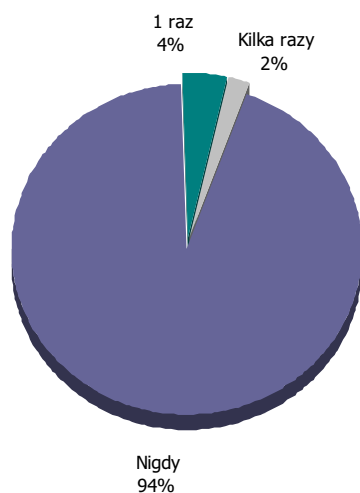

Klaspsem istotnie częściej karcili dzieci matki niż ojcowie. Ci natomiast częściej niż matki używali pasa i bili dzieci w twarz.

6% badanych przyznało, że zdarzyło im się poważnie pobić dziecko, tak, że konsekwencją tego były urazy fizyczne. Znacząco częściej byli to badani, którzy sami doświadczali kar fizycznych w dzieciństwie oraz ci, którzy przyznawali się do częstego używania alkoholu.

Wykres 12. Bicie własnego dziecka

Czy kiedykolwiek zdarzyło się, że uderzył(a) Pan(i) swoje dziecko tak, że miało ślady (sińce, zadrapania) na ciele?

BICIE DZIECI. Postawy i doświadczenia dorosłych Polaków. Raport z badań

PODSUMOWANIE

Ocena skali i dynamiki bicia dzieci w Polsce

- 31% dorosłych Polaków sądzi, iż kary fizyczne są doświadczeniem więcej niż połowy dzieci w Polsce.
- Znaczna część społeczeństwa uznaje przy tym, iż niektóre formy krzywdzenia dzieci ciągle się nasilają i w ostatniej dekadzie nastąpił ich znaczny wzrost. Stosowanie przez rodziców kar fizycznych wobec dzieci to, według 46% badanych, zjawisko ciągle rosnące. 20% uznaje jednak, że stopniowo maleje w ostatnich latach.

Przyzwolenie na stosowanie kar fizycznych

- Opinie na temat dopuszczalności stosowania kar fizycznych wobec dzieci polaryzują polskie społeczeństwo. 16% badanych uważa, że kary takie są dopuszczalne, a decyzję o ich stosowaniu pozostawia rodzicom. 45% twierdzi, iż generalnie, nie powinno się bić dzieci, ale pewne sytuacje usprawiedliwiają takie zachowanie rodziców. Jedna trzecia Polaków (32%) to zdecydowani przeciwnicy bicia dzieci.
- Przeciwnicy kar fizycznych chcieliby mieć po swojej stronie prawo. Więcej jest w naszym społeczeństwie zwolenników wprowadzenia prawnego zakazu stosowania wobec dzieci wszelkich kar fizycznych (50%) niż przeciwników (33%). Prawny zakaz stosowania wszelkich kar fizycznych znajduje wyższe poparcie wśród kobiet, ludzi młodych, osób posiadających wykształcenie wyższe niż średnie.
- Zdecydowana większość (ok. 90%) zwolenników prawnego zakazu bicia dzieci postuluje objęcie nim surowych kar fizycznych, takich jak bicie przedmiotami, silne bicie ręką lub uderzenie w twarz. Jedynie jedna trzecia badanych (34%) byłoby skłonna zakazać również stosowanie klapsów.
- Jedynie 2% tych badanych, którzy popierają prawny zakaz bicia dzieci uważa, iż nie powinien on zakładać ukarania rodziców nie przestrzegających tej regulacji prawnej. Większość badanych postuluje zastosowanie środków wychowawczo-kontrolnych wobec rodziców bijących swoje dzieci (nadzór kuratora – 36%, terapia – 28%). 5% zamknęło by ich w więzieniu. 10% postuluje w takich sytuacjach zabranie dzieci do rodziny zastępczej.

Podejmowanie interwencji

- Bicie pasem, silne bicie ręką lub uderzenie w twarz nie są społecznie akceptowane – 90% badanych uznaje, że potrzebna jest w takich sytuacjach interwencja osób trzecich w sprawy rodziny. Znacząco inne są natomiast postawy wobec karcenia dzieci klapsami. W takiej sytuacji 60% badanych przyznaje rodzicom prawo do dyscyplinowania dzieci i nie dopuszcza interwencji w ich zachowania.
- Większość badanych (67%), którzy podejrzewali lub wiedzieli o biciu dziecka przez rodzica nie podjęło w takiej sytuacji żadnych działań. W połowie przypadków spowodowane było to brakiem pewności, że ich podejrzenia są słuszne. 15% badanych obawiało

BICIE DZIECI. Postawy i doświadczenia dorosłych Polaków. Raport z badań

---

się reakcji rodziców, tyle samo nie chciało się mieszać w nie swoje sprawy. 13% badanych deklaruje, iż akceptowali sytuację, której byli świadkami, ponieważ uznają prawo rodzica do fizycznego karania dziecka.

Doświadczenia badanych dotyczące krzywdzenia w dzieciństwie

- 60% badanych pamięta, że chociaż raz dostali lanie w dzieciństwie. Co piątemu z nich (19%) zdarzyło się to wiele razy. Doświadczenia takie częściej deklarowali starsi respondenci oraz ci, w których rodzinach nadużywano alkoholu.
- W grupie osób, które doświadczyły w młodości kar fizycznych, tylko 8% oceniło, że kary te negatywnie wpłynęły na ich dalsze życie, 32% osób uznało, że nie miały żadnego wpływu, a 43%, że miały wpływ pozytywny – „wyszło im na dobre”. Nie potrafiło dokonać jednoznacznej oceny 17% osób.

Doświadczenia badanych w roli rodzica

- 27% respondentów nigdy nie uderzyło swojego dziecka.
- Karą, którą badani najczęściej stosowali w wychowaniu swoich dzieci, było karcenie klapssem – 69% rodziców dyscyplinowało dzieci w ten sposób. Użycie pasa w wymierzaniu kary fizycznej to doświadczenie 19% badanych. 7% z nich uderzyło swoje dziecko w twarz.
- 6% badanych przyznało, że zdarzyło im się poważnie pobić dziecko, tak, że konsekwencją bicia był uraz fizyczny.